

Jäätmevoogude suunamine ja käitluskohtade määramine

Agu Rimmelg
Ragn-Sells AS, EJKL

Teemad

- Jäätmekäitluse üldised põhimõtted
- Jäätmete suunamise praegune seis
- Jäätmekäitluskohad vs ettevõtlusvabadus ja vaba konkurents
- Kui suur on Eesti?
- Kus on Eestis jäätmed?
- Jäätmevoogude suunamise ja käitluskohtade määramise vajalikkus

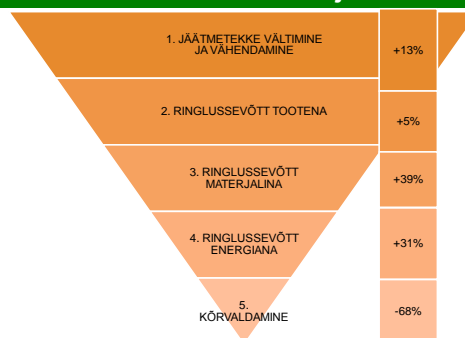

Jäätmekäitluse üldised põhimõtted

- PVT – parim võimalik tehnika. Jäätmekäitluse põhimõte, mille kohaselt tehnoloogia peab olema võimalikult kaasaegne arvestades majanduslikke võimalusi
- Läheduse printsiip – kui on kaks analoogilist tehnoloogiat kasutatavat käitist, siis tuleb eelistada seda, mis on jäätmete tekkekohale lähemal
- Saastaja maksab (PPP) – meede mille kohaselt keskkonnanäiringute ja keskkonnasaaste eest peab alati maksuma saastuse tekitaja
- Proportsionaalse printsiipi, mille kohaselt, kehtestatavad meetmed peaksid olema proportsionaalsed eesmärgiga, mille saavutamiseks nad on kehtestatud

Jäätmekäitlushierarhia mõjud EL 2000 - 2008

Seadusandlik taust

- **JS § 66. Korraldatud jäätmevedu**
 - (1) Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt.
- **§ 67 Jäätmevedaja valik**
 - (2) KOJV konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt alljärgnevad tingimused:
 - 4) jäätmekäitluskohad;

2010 praktika jäätmekäitluskohtade määramisel

- Kogutud segaolmejäätmeid tuleb käitlemiseks üle anda jäätmeluba omavasse käitluskohta (Are-Halinga-Sauga);
- Kogutud jäätmed kõrvaldatakse lähimas nõuetele vastavas tehnoloogiliselt sobivas ning tervisekaitse- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas, arvestades jäätmekäitlushierarhiat (Kesk-Eesti);
- Prügilasse võib ladestada vaid neid jäätmeid, mille taaskasutamine ei ole tehnoloogiliselt võimalik. Jäätmete, mida ei ole võimalik taaskasutada, käitluskoht on AS Tallinna Prügila või selle läheduses paiknev olmejäätmete töötlemise ettevõtja, kuhu üleandmine toimub vastavalt jäätmehoolduseeskirjale (Tallinn);
- Jäätmed taaskasutatakse, töödeldakse või kõrvaldatakse nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervisekaitse- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas (Rapla-Kohila-Juuru);
- Sortimata segaolmejäätmed antakse üle läheduse põhimõtet järgides tehnoloogiliselt sobivasse ja tervisekaitse- ning keskkonnanõuetele vastavasse jäätmekäitluskohta. Sortitud jäätmed antakse üle vastavat luba omavatele jäätmekäitlejatele (Saue vald);

Narva juhtum

- Narva linn kohustas KOJV PKD tingimustes jäätmete käitluskohaks kasutada OÜ Narva Jäätmekäitluskeskust
 - Segaolmejäätmete vastuvõtuhind ca 22,9 MEEK abirahade eest rajatud jäätmejaamas - 1100 kr/t, (Отходы, не подлежащие повторному использованию, отправляются на современную свалку Уйкала)
 - Ecocleaner Sillamäe vastuvõtuhind 722 kr/T, ümbertöötlemine jäätmekütuseks MBT protsessis
- Õiguskantsler:** nõue piirab ettevõtlusvabadust
- Kohus:** tühistada Narva linna vastav korraldus (Tartu Halduskohus, 15.11.2010)

Muud juhtumid

- Juhtum 1:
 - Esmakordselt eraldi konkurss kõigepealt käitluskohale, mis vaidlustati, kuna tegemist ettevõtlusvabaduse piiramisega
 - Halduskohus: konkurss peatada
 - Ringkonnakohus: konkurss peatada
- Juhtum 2:
 - KOV rajas uue jäätmejaama, millele ei nõutud KMH uuringut
 - KOV jäätmejaama rajamise järgselt kehtestati täiendavad, tähtajalised nõuded eraettevõtja olemasolevale ümberlaadimisjaamale, millest tulenevalt jaam suletakse
 - Vastuvõtuhind on enam kui 10 MEEK abirahade eest rajatud KOV jäätmejaamas kehtestati 1400 kr/t
 - Vastavad otsekulud ettevõtjale otse jäätmekäitluskohta vedades või ettevõtja oma jäätmejaama kasutades 80-300 kr/t madalamad võrreldes KOV jäätmejaama kasutamisega
 - Avalik huvi? Saastaja maksab? Kodanik kannatab!?

Abirahade kasutamine vs vaba konkurents

- Abiraha = maksumaksja raha
- Maksumaksja raha raiskamine sama hea kui varastamine
- Abirahadega turukonkurentsi oluline mõjutamine = ???
- Väide:** abirahade jagamine ei ole läbinähtav, reeglitega eelistatakse konkreetseid taotlejaid ja kulutatakse oluliselt rohkem, kui vaja oleks

Jäätmejaamade finantseerimine maksumaksja rahast

- Kudjape jäätmejaam kokku - 44 miljonit
- Narva jäätmejaam – toetused 22,9 miljonit
- Hiiumaa jäätmejaama rajamine, toetused 20,9 miljonit
- Umbsaare jäätmejaama rajamine, toetused 12,6 miljonit
- Plaanitav Lääne-Viru Jäätmekäitluskeskus - 36,1+15 miljonit maksumaksja raha
- Numbrid ei sisalda hilisemaid opereerimiskulusid

Tähelepanekud ja alternatiivid

- 5 eelmainitud projekti peale kulutame koos KOV omafinantseeringuga maksumaksja raha ca 150 miljonit?
- Küsimus: kes katab opereerimiskulud?
- Sama funktsionaalsuse saab kas:
 - Ca 40 miljonit läbimõeldult investeerides
 - Ilma igasuguse investeerimise teenust allhanke korras olemasolevatest rajatistest sisse ostes
- Kokkuhoitud raha (110 MEEK) eest saab rajada 22 jäätmete valik kogumise jaama à 5 miljonit ehk katta kogu Eesti elanikkonna liigitkogumise vajaduse

Näide täisfunktsionaalsest jäätmejaamast

- Ümberlaadimishall ca 600 m². Investeering 1,5 MEEK
- Probleemtoodete varjualune 200 m². Investeering 0,5 MEEK
- Ohtlike jäätmete varjualune 100 m². Investeering 0,5 MEEK
- Suur-, ehitus- ja tööstusjäätmete vastuvõtu ja sorteerimisala 2000 m². Investeering 1 MEEK
- Biojäätmete ajutise ladustamise ala. 1000 m². Investeering 0,5 MEEK
- Muu teenindusmaa 1500 m². Investeering 0,75 MEEK
- Kontorihoone 30 m². 0,45 MEEK
- Ehituskonteinerid 5 tk. 0,5 MEEK
- Aed, kaal ja puhastusseadmed. 0,7 MEEK
- Muu teenindusinventar 0,6 MEEK
- KOKKU: 7 miljonit krooni**

Abirahad, jäätmete suunamine ja turukonkurents

- Toetusi vaja eelkõige liigiti kogumise jaamadele või selle teenuse ostmisele
- Kui üldse jäätmekäitluskohti ja logistikavõrku toetada, peab see olema avalik, läbipaistev ja võrdsetel alustel
- KOV-le eelistingimuste (rahastamine, jäätmevoogude suunamine, teiste turuosaliste tegevuse piiramine) piirab ettevõtlusvabadust ja pärsib turukonkurentsi
- Väide: mida mõttetum ja suurem on abirahadega rajatud (KOV) projekt, seda suurem on hilisem "soov" sellele eelistingimusi luua
- ... sest hea projekt saaks hakkama ka vabas turukonkurentsis

Kui suur on Eesti?

- 1997 propageeris Ragn-Sells ühe prügila ideed (praegu 5 europrügilat)
- Põhimõte täna sama – Eesti ei ole väga suur
 - Ainumonopoli põletustehase näol ei ole lahendus
- Sõiduajad Tallinnast:

– Pärnu: 1 h 44 min	Tartu: 2 h 15 min
– Narva: 2 h 35 min	Valga: 3 h 1 min
- Ragn-Sells'il juba praegu üle-eestiline või üle-ilmne käitluslogistika
 - Eesti käitluskohad spetsialiseerunud jäätmeliikide kaupa
 - Töödeldud või töötlemiseks materjalid rändavad kuni 8 riiki
- Eestis on põhimõtteliselt kõik lähedal

Kus on Eesti prügi?

- Eesti prügi on seal kus on Eesti inimene
- Kas mäletate "Vaata ette" projekti?

Kokkuvõte

- Jäätmevoogude suunamine ja käitluskohtade määratlemine väikeriigis Eesti pole vajalik
- Oluline on lähtuda keskkonnapõhimõtetest (saastaja maksab, PVT, J-hierarhia)
- Põhimõtteliselt on Eestis kõik lähedal
- Maksumaksja raha ebaotstarbekas, ebavõrdsetel alustel või läbipaistmatu jagamine moonutab konkurentsi ning võib kaasnähuna tekitada "soovi" jäätmevoogusid meelevaldselt suunata ja/või konkurentsi piirata

